

OCENA POTREB IN DOSTOPA DO ZDRAVSTVENIH STORITEV UKRAJINSKIH BEGUNCEV V SLOVENIJI

Poročilo o izvedeni raziskavi

LJUBLJANA, JULIJ 2023

NASLOV PUBLIKACIJE

Ocena potreb in dostopa do zdravstvenih storitev ukrajinskih beguncev v Sloveniji. Poročilo o izvedeni raziskavi.

AVTORICE

Ada Hočevar Grom, Victoria Zakrajšek, Evita Leskovšek

IZDAJATELJ

Nacionalni inštitut za javno zdravje,
Trubarjeva 2, 1000 Ljubljana, Slovenija

Naslov za e-pošto: info@nijz.si

Telefon: +386 1 2441 400

Spletna stran: <https://nijz.si>

KRAJ IN LETO PRVE IZDAJE

Ljubljana, 2023

ELEKTRONSKA IZDAJA

<https://nijz.si/publikacije>

JEZIKOVNI PREGLED

Ana Peklenik

OBLIKOVANJE

Erna Pečan, Nina Radovič

Za vsebino posameznega prispevka so odgovorni njegovi avtorji.

Zaščita dokumenta ©2023 NIJZ

Vse pravice pridržane. Reprodukcijska po delih ali v celoti na kakršenkoli način in v kateremkoli mediju ni dovoljena brez pisnega dovoljenja avtorja. Kršitve se sankcionirajo v skladu z avtorsko in kazensko zakonodajo.

NIJZ

Nacionalni inštitut
za javno zdravje

**World Health
Organization**

European Region

Raziskovalna skupina Svetovne Zdravstvene Organizacije:

- Polina Alpatova, glavna raziskovalka, Raziskovalni Biro Sociologov. Običajni naslov: Ulica kozmonavtov 2, pisarna 51, 61103 Harkov, Ukrajina; sedanji naslov: Ulica Sobornosti 51, 36014 Poltava, Ukrajina.
- Tetiana Zub, Raziskovalni Biro Sociologov. Običajni naslov: Ulica kozmonavtov 2, pisarna 51, 61103 Harkov, Ukrajina; sedanji naslov: Ulica Meško Oksana 42, 36011 Poltava, Ukrajina.
- Alona Mazhnaia, svetovalka za družbene vede, Regionalni urad SZO za Ukrajino, Yaroslavskaja ulica 58, 04071 Kijev, Ukrajina.
- Martha Scherzer, svetovalka, Regionalni urad Svetovne zdravstvene organizacije za Evropo, Marmorvej 51, 2100 Kopenhagen, Danska.
- Katrine Bach Habersaat, regionalna svetovalka za vedenjska in kulturna spoznanja, Regionalni urad SZO za Evropo, Marmorvej 51, 2100 Kopenhagen, Danska.

Regionalni urad Svetovne Zdravstvene Organizacije v Sloveniji:

- Dr. Aiga Rurane, vodja regionalnega urada SZO v Sloveniji, Trubarjeva ulica 2, 1000 Ljubljana, Slovenija.

Raziskovalna skupina NIJZ:

- Ada Hočevar Grom, dr. med., spec., vodja raziskave, Nacionalni inštitut za javno zdravje, Trubarjeva ulica 2, 1000 Ljubljana, Slovenija.
- Victoria Zakrajšek, dr. med., spec., Nacionalni inštitut za javno zdravje, Trubarjeva ulica 2, 1000 Ljubljana, Slovenija.
- Evita Leskovšek, dr. med., spec., Nacionalni inštitut za javno zdravje, Trubarjeva ulica 2, 1000 Ljubljana, Slovenija.

KAZALO

KAZALO	2
POVZETEK	3
ABSTRACT	5
SIMBOLI IN KRATICE	7
UVOD	8
NAMEN IN CILJI RAZISKAVE	12
METODE DELA	13
Zasnova in izvedba raziskave	13
Obdobje opazovanja	15
Ciljna skupina opazovanja	15
Vabljenje udeležencev	16
Analiza podatkov	17
Varnost podatkov	17
REZULTATI	19
Dostop do zdravstvenih storitev	19
Jezik	20
Ocena kakovosti zdravstvenih storitev	21
Plačila iz lastnega žepa	22
Zobozdravstvene storitve	23
Zdravila na recept	23
Potrebe po informacijah in viri	24
Duševno zdravje	24
Civilna družba	25
Predlogi udeležencev	26
RAZPRAVA	27
REFERENCE	29
PRILOGE	30
Priloga 1. SOGLASJE ZA IZVEDBO RAZISKAVE OD KOMISIJE ZA MEDICINSKO ETIKO	30
Priloga 2. SLOVENSKI PREVOD VODNIKA ZA MODERATORJE IN VPRAŠALNIKA ZA UDELEŽENCE	31
Priloga 3. POJASNILO ZAGOVORNIKA NAČELA ENAKOSTI	36
Priloga 4. SPLETNI PLAKAT Z VABILOM ZA SODELOVANJE V RAZISKAVI	38
Priloga 5. PRIVOLITVENI OBRAZEC	39

POVZETEK

IZHODIŠČE

Vojni konflikt med Rusijo in Ukrajino je povzročil prihod milijonov beguncev v bližnje države, kar predstavlja velik pritisk na zdravstvene sisteme držav sprejemnic. Poročila kažejo, da nekateri begunci nimajo dostopa do zdravstvenih storitev, čeprav naj bi bil ta zagotovljen. Za oceno potreb begunske populacije po zdravstveni oskrbi sta nujni ocena stanja oz. vpogled v njihove izkušnje pri dostopu in koriščenju zdravstvenih storitev ter identifikacija ovir, s katerimi se pri tem srečujejo.

NAMEN

Namen raziskave je pridobiti vpogled v vedenjske in kulturne dejavnike, ki vplivajo na dostop in koriščenje zdravstvenih storitev v populaciji beguncev iz Ukrajine v Sloveniji, s ciljem identificirati njihove potrebe v zdravstvenem sistemu ter vrzeli, ovire in gonila za koriščenje zdravstvenih storitev.

METODE

Raziskava vključuje 25 polstrukturiranih intervjujev z osebami iz populacije beguncev, ki so bili izbrane z namenskim vzorčenjem. Intervjuji so bili izvedeni po spletnih videoplatformah z uporabo vprašalnika, razvitega na podlagi vedenjskega modela COM-B. Odgovori so analizirani z metodologijo hitre kvalitativne analize.

REZULTATI

Rezultati raziskave so pokazali, da so begunci po večini uporabljali nujne zdravstvene storitve, saj do rutinske oskrbe pogosto niso uspeli priti. Jezikovne ovire so otežile naročanje na preglede ali obiske zdravnikov, kar še posebno velja za osebe, starejše od 50 let, ki ne govorijo angleško ali slovensko. Številni begunci niso vedeli za razpoložljive storitve na področju duševnega zdravja, medtem ko so se drugi odločali, da jih ne bodo uporabili, ker jim ni ustrežal način izvedbe, čeprav so menili, da bi tovrstno pomoč potrebovali.

ZAKLJUČKI

Za izboljšanje dostopnosti zdravstvenih storitev za begunce je treba prilagoditi obstoječe programe in oblikovati ciljno usmerjena, prilagojena navodila in informacije tako za begunsko populacijo kot tudi za zdravstveno osebje in druge deležnike. Upravljanje pričakovanj je ključnega pomena za učinkovito reševanje begunske krize v Sloveniji.

ABSTRACT

BACKGROUND

The military conflict between Russia and Ukraine has led to the arrival of millions of refugees to neighboring countries, putting great pressure on the health systems of the receiving countries. Reports indicate that some refugees do not have access to health services, although facilities are provided. There is an acute need for data on the health care needs of the refugee population and insight into perceived barriers and experiences in accessing and using health services.

PURPOSE

The purpose of the research is to gain insight into the behavioral and cultural factors that influence access to and use of health services in the population of refugees from Ukraine in Slovenia, with the aim of identifying their needs in the health care system as well as gaps, obstacles and drivers for the use of health services.

METHODS

The research includes 25 semi-structured interviews with people from the refugee population, who were selected through purposive sampling. Interviews were conducted via online video platforms using a questionnaire developed based on the COM-B behavioral model. The responses were analyzed using the rapid qualitative analysis methodology (Braun 2006).

RESULTS

The study on perceived health service needs and barriers among Ukrainian refugees in Slovenia found that while emergency services were commonly used, they often failed to connect people with routine care. Language barriers also made it difficult for those over 50 who don't speak English or Slovenian to schedule appointments or visit doctors. Many refugees were not aware of available mental health services, while others choose not to use them, often saying recent arrivals needed them more. Furthermore, group sessions were unappealing, and young people struggled to find suitable services.

CONCLUSIONS

Improving the accessibility of health services for refugees requires adaptation of existing programs and targeted and tailored guidance and information for the incoming population as well as health personnel and other stakeholders. Clarifying and managing expectations is key to effectively solving the refugee crisis in Slovenia.

SIMBOLI IN KRATICE

UNHCR (United Nations High Commissioner for Refugees)	Urad visokega komisarja Združenih narodov za begunce
SZO	Svetovna zdravstvena organizacija
MZ	Ministrstvo za zdravje
EU	Evropska unija
NIJZ	Nacionalni inštitut za javno zdravje
NB	nalezljive bolezni
KNNB	kronične nenalezljive bolezni
NVO	nevladne organizacije

UVOD

Rusija je 24. februarja 2022 sprožila obsežno invazijo na Ukrajino. Od takrat je več kot osem milijonov ljudi zbežalo v bližnje države. Po podatkih Urada visokega komisarja Združenih narodov za begunce (angl. UNHCR) so največji pritek beguncev sprejele sosednje države: Poljska, Nemčija, Rusija – po več kot 1 mio; Češka – pribl. 500.000; Italija, Španija, Velika Britanija, Francija, Romunija in Slovaška – do 200.000 ter nekatere druge države, ki so sprejele do nekaj tisoč oseb iz Ukrajine [1]. Tako velikega gibanja prebivalstva v Evropi niso opazili od druge svetovne vojne. Begunci, ki so bežali iz Ukrajine v tem valu razseljevanja, so se razpršili po mestih in bivali pri družinah, prijateljih ali prostovoljcih, v nekaterih primerih pa tudi po begunskih centrih. Obdobje begunske krize je v času, ko smo se soočali s pandemijo covid-19, dodalo precejšnjo kompleksnost že tako preobremenjenim in izčrpanim zdravstvenim sistemom in osebju.

Po podatkih UNHCR je v Sloveniji trenutno približno 9.000 beguncev. Že v prvih dneh po invaziji Rusije v Ukrajino in s tem začetkom begunske krize v Evropi je Vlada RS sprejela sklep (št. 21400-2/2022/3 z dne 28. 2. 2022), v skladu s katerim so bili državljani Ukrajine, ki so zaprosili za mednarodno zaščito kot tudi vsi drugi, ki so od 24. 2. 2022 zaradi vojnih razmer vstopili v Republiko Slovenijo, upravičeni do nujnega zdravstvenega varstva. V nadaljevanju je dne 9. 3. 2022 Vlada RS sprejela nov sklep št. 32/2002 o uvedbi začasne zaščite za razseljene osebe iz Ukrajine, ki je skladno z Zakonom o začasni zaščiti razseljenih oseb in Uredbo o načinu zagotavljanja pravic osebam z začasno zaščito zagotavljal razširjen nabor brezplačnih zdravstvenih storitev.

Tako so bile osebe z urejenim statusom začasne zaščite upravičene do naslednjih storitev:

- nujne medicinske pomoči in nujnega reševalnega prevoza ter pravico do nujne zobozdravstvene pomoči;
- nujnega zdravljenja po odločitvi lečečega zdravnika, ki obsega:

- ohranitev življenjsko pomembnih funkcij, zaustavljanje večjih krvavitev oziroma preprečitev izkrvavitve,
- preprečitev nenadnega poslabšanja zdravstvenega stanja, ki bi lahko povzročilo trajne okvare posameznih organov ali življenjskih funkcij,
- zdravljenje šoka,
- storitve pri kroničnih boleznih in stanjih, katerih opustitev bi neposredno in v krajšem času povzročila invalidnost, druge trajne okvare zdravja in smrt,
- zdravljenje vročinskih stanj in preprečevanje širjenja infekcije, ki bi utegnila voditi v septično stanje,
- zdravljenje oziroma preprečevanje zastrupitev,
- zdravljenje zlomov kosti oziroma zvinov ter drugih poškodb, pri katerih je nujno posredovanje zdravnika,
- zdravila s pozitivne liste, ki so predpisana na recept za zdravljenje navedenih stanj,
- nujne prevoze z reševalnimi in drugimi vozili v naštetih primerih;
- neodložljivih storitev specialističnoambulantnih in bolnišničnih dejavnosti;
- zdravstvenega varstva žensk, ki obsega:
 - kontracepcijska sredstva,
 - prekinitev nosečnosti,
 - zdravstveno oskrbo v nosečnosti in ob porodu;
- obveznih zdravstvenih pregledov pred vključitvijo v izobraževanje in v času izobraževanja v osnovni oziroma srednji šoli, enako kot to velja za državljane Republike Slovenije;
- mladoletne osebe z začasno zaščito so na podlagi odobritve zdravstvene komisije za celotno skupino upravičene do zdravstvenega varstva v enakem obsegu kot otroci, ki so obvezno

zdravstveno zavarovani kot družinski člani. Do zdravstvenega varstva so upravičeni tudi šolajoči otroci po 18. letu starosti, in sicer do konca šolanja, vendar največ do dopolnjenega 26. leta starosti.

Zdravnik lahko z utemeljitvijo nujnosti osebo z začasno zaščito napoti tudi na nadaljnjo specialistično obravnavo skladno z 27. členom Zakona o začasni zaščiti razseljenih oseb na enak način kot druge paciente, z napotnico in navedbo plačnika. V utemeljenih primerih lahko zdravstvena komisija, ki deluje znotraj Urada Vlade RS za oskrbo in integracijo migrantov, odobri večji obseg zdravstvenih storitev.

Čeprav so različni resorji v pripravljenosti in izvajajo vso potrebno pomoč in podporo, je za oceno potreb begunske populacije po zdravstveni oskrbi nujna ocena stanja oz. vpogled v njihove izkušnje pri dostopu in koriščenju zdravstvenih storitev ter identifikacija ovir, s katerimi se pri tem srečujejo. Potrebni so podatki o tem, katere zdravstvene storitve najbolj potrebujejo, o njihovih izkušnjah z zdravstvenim sistemom in ovirah pri dostopu do pomoči, pa tudi o njihovi sposobnosti, motivaciji, socialni podpori in priložnosti, da poiščejo zdravstveno oskrbo tam, kjer trenutno prebivajo.

Da bi bile zdravstvene storitve za uporabnike dostopne, sprejemljive, priročne in privlačne, je potreben vpogled tudi v vedenjske dejavnike ter socialne in družbene mehanizme, ki vplivajo na vedenje posameznikov [2]. Raziskave so pokazale, da kadar ljudje krizne ukrepe dojemajo kot tiste, za katere so značilni doslednost, usposobljenost, poštenost, objektivnost, empatija ali iskrenost, to poveča njihovo zaupanje [3]. Če so taki ukrepi tudi zlahka razumljivi, se ljudje lahko ozaveščeno odločajo in upoštevajo priporočene prakse [4]. Komunikacija pa je le en del zagotavljanja zdravstvenih storitev za begunce. Teoretični krizni modeli nakazujejo, da je ključno razumeti dojetje prebivalstva, vendar je premalo znanega o zapletenem medsebojnem vplivu vedenja, iskanja zdravja in številnih dejavnikov, ki vplivajo na ljudi, ki bežijo pred vojno [5, 6]. Razumevanje dojetja ljudi, družbenih in fizičnih okoliščin ter psihološkega stanja je ključnega pomena za ustrezne in učinkovite ukrepe v krizi. Ob tem je pomembno, da se vidik ciljne populacije beguncev upošteva od samega začetka te nove krize [7].

V tem kontekstu sta evropski Regionalni urad Svetovne zdravstvene organizacije (SZO) in Urad SZO v Sloveniji maja 2022 podala Nacionalnemu inštitutu za javno zdravje (NIJZ) pobudo, da se pridruži nekaterim evropskim državam pri izvedbi hitre kvalitativne raziskave o zaznanih potrebah in vrzelih v zdravstvenih storitvah ter ovirah in gonilih za koriščenje zdravstvenih storitev beguncev iz Ukrajine, ki prebivajo v Sloveniji. Raziskavo je podprlo tudi Ministrstvo za zdravje.

NAMEN IN CILJI RAZISKAVE

Namen raziskave je pridobiti vpogled v dejavnike, ki vplivajo na dostop in koriščenje zdravstvenih storitev, po subjektivni oceni oseb, ki so zbežali iz Ukrajine in trenutno prebivajo v Sloveniji. Te informacije bodo lahko podlaga za zdravstvene organe in druge deležnike, vključene v zagotavljanje zdravstvenih storitev beguncev v Sloveniji, pri oblikovanju ustrezne pomoči.

Glavni cilji so:

- Identificirati potrebe in pričakovanja beguncev v zvezi z zdravstvenimi storitvami.
- Ugotoviti ovire in gonilne sile za dostop in koriščenje zdravstvenih storitev beguncev v povezavi z njihovo zmogljivostjo, motivacijo, socialno podporo in fizičnim dostopom do storitev.
- Pomoč državnim zdravstvenim ustanovam pri načrtovanju zagotavljanja storitev.

Sekundarni cilji so:

- Dokumentirati izkušnje z zdravstvenim sistemom oseb iz Ukrajine v Sloveniji.
- Prepoznati in opisati možna področja stigme, diskriminacije ali drugih kritičnih vprašanj.
- Raziskati možne spremembe skozi čas z nadaljnjimi intervjuji z udeleženci, ki so se strinjali s ponovnim intervjujem.

METODE DELA

Zasnova in izvedba raziskave

Raziskava je bila zasnovana kot kvalitativno znanstveno-raziskovalno delo. Podatki so bili zbrani s pomočjo 25 polstrukturiranih intervjujev v dveh krogih. Ciljna populacija udeležencev je bila izbrana s pomočjo namenskega vzorčenja. Ker je ciljna skupina razpršena po vsej državi in je bila težko dosegljiva osebno, so bili intervjuji opravljeni na daljavo z uporabo spletne platforme MS Teams v lasti SZO ali druge podobne zaščitene tehnologije. Intervjuji so trajali približno 45 minut, vodili so jih usposobljeni ukrajinski strokovnjaki s poglobljenim znanjem vodenja kvalitativnih intervjujev iz ukrajinskega Raziskovalnega Biroja Sociologov¹. Spremljal jih je zapisovalec. Intervju je na željo udeleženca lahko potekal tudi v ruskem jeziku.

Vprašalnik je bil oblikovan na osnovi temeljnega teoretičnega okvirja sposobnosti - motivacije - priložnosti - vedenja (angl. capability-opportunity-motivation-behaviour; COM-B). Ta okvir opredeljuje medsebojno povezane dejavnike - sposobnosti ljudi, fizičnih in socialnih priložnosti ter motivacije, ki vplivajo na vedenje posameznikov v kriznih situacijah - ter zagotavlja celovit pristop k raziskovanju ovir in dejavnikov, ki omogočajo vedenje, povezano z zdravjem [8].

Pred izvedbo raziskave so bili strokovnjaki, ki so izvajali intervjuje, deležni usposabljanja, vključno s predstavitvijo podrobnosti raziskave, občutljivosti, povezane z njo, vloge SZO in drugih etičnih vidikov (Priloga 2. Vodnik za moderatorje in vprašalnik za udeležence). Prejeli so tudi informacije o zdravstvenih storitvah, ki jih Slovenija ponuja beguncem iz Ukrajine. Strokovnjaki so udeležencem ponudili informacije o zdravstvenih zavodih in drugi podpori, razen če je to udeleženec zavrnil. Izpraševalci so med pogovorom ostali nevtralni, govorili čim manj in se izogibali prekinjanju ali popravljanju udeležencev.

1 Research Bureau Sociologist <http://sociologist.com.ua/en/>

Če je bil med intervjujem postavljen sum, da je bil intervjuvanec žrtev diskriminacije, mu je moderator razložil njegove pravice in pojasnil možnosti prijave dejanja Zagovorniku načela enakosti² v skladu z Zakonom o varstvu pred diskriminacijo (ZVarD) (Uradni list RS, št. 33/16 in 21/18) (Priloga 3. Pojasnilo zagovornika načela enakosti). Če je udeleženec pri prijavi želel pomoč, je moderator informacijo s soglasjem udeleženca posredoval vodji raziskave na NIJZ, ki je ravnala v skladu s postopkom, navedenim na spletni strani Zagovornika načela enakosti.

Če je bil med intervjujem postavljen sum, da je bil intervjuvanec žrtev kaznivega dejanja (da je bila ogrožena njegova osebna ali premoženjska pravica, pri čemer je utrpel škodo, vključno s fizičnimi, duševnimi ali čustvenimi posledicami ali ekonomsko izgubo), mu je moderator razložil njegove pravice in pojasnil možnosti prijave dejanja na pristojno državno tožilstvo v skladu s Pravosodnim sistemom RS³. Če je udeleženec pri prijavi želel pomoč, je moderator informacijo s soglasjem udeleženca posredoval vodji raziskave na NIJZ, ki je ravnala v skladu s postopkom, navedenim na spletni strani Ministrstva za pravosodje.

Vsi udeleženci so bili obveščeni o namenu raziskave in tem, kako so bili njihovi odgovori uporabljeni.

Za udeležbo v raziskavi je bila udeležencem po opravljenem intervjuju ponujena nagrada v vrednosti 650 UAH (pribl. 20 EUR), ki so jo prejeli na bančni račun.

Za izvajanje raziskave je bila na Komisijo za medicinsko etiko oddana vloga, ki jo je Komisija odobrila in se vodi pod št. 0120-231/2022/6 (Priloga 1).

2 Zagovornik načela enakosti je osrednji državni organ za preprečevanje diskriminacije in spodbujanje enakosti: <https://www.zagovornik.si>. Nanj se lahko obrnejo tudi begunci, ki so bili žrtve diskriminacije.

3 Pravice žrtev in prijava kaznivih dejanj: <https://www.gov.si/teme/pravice-zrtev-kaznivih-dejanj/>

Obdobje opazovanja

Časovnica izvedbe raziskave se je prilagajala razmeram, povezanim z begunsko krizo v Sloveniji. Prvi intervjuji so bili izvedeni konec junija 2022, ponovni so bili opravljeni 2–3 mesece pozneje, med septembrom in oktobrom 2022.

Ciljna skupina opazovanja

Za oba kroga intervjujev so bili begunci izbrani z namenskim vzorčenjem z največjo variacijo. Udeleženci raziskave so bili izbrani z žrebanjem, tako da so izpolnjevali naslednja merila:

- starost (18–49 let, 50 in več let);
- zapustili Ukrajino zaradi vojne po 24. 2. 2022;
- v Sloveniji bivajo najmanj 2 tedna;
- prebivališče v Sloveniji (12 statističnih regij Slovenije);
- vrsta nastanitve (uradni begunski zbirni center/zasebna nastanitev);
- izobrazba (končana srednja šola/ni končana srednja šola);
- vloga skrbnika (skrbnik za otroke ali starejše (z družino)/ni skrbnik oz. je sam, brez družine).

Merila za vzorčenje so bila razvita na način, da bi dosegli čim več različnih oseb, ki zajemajo splošno begunsko populacijo. Ker je velika večina tistih, ki bežijo iz Ukrajine, žensk ukrajinske narodnosti, je bilo predpostavljeno, da bodo večinoma ali celo vse ženskega spola.

Uradni begunski zbirni center je opredeljen kot begunsko naselje, ki ga vodi Urad vlade RS za oskrbo in integracijo migrantov. Zasebna nastanitev vključuje bivanje z družino/prijatelji, ki ga gostijo prostovoljci, najem stanovanja ali življenje v hotelu.

V raziskavo so bile vključene osebe, ki so se preselile v Slovenijo po 24. februarju 2022 in so prebivale v Sloveniji najmanj 2 tedna.

V raziskavo so bile vključene samo osebe, ki so podale informirano privolitve (Priloga 5). Udeleženci so bili izključeni, če niso ustrezali zgoraj navedenim merilom, ali pa niso podali svojega soglasja o sodelovanju v raziskavi privolitve po poučitvi o raziskavi. V drugi del raziskave so bile vključene samo osebe, ki so privolile v ponovni intervju čez 1–3 mesece.

Osebe, ki so se soočale s kakršnokoli ranljivostjo (npr. osebe s KNNB ali invalidnostmi, nosečnice, pripadniki etnične manjšine, socialno prikrajšani, osebe LGBT), in so bile vključene v vzorec po zgoraj omenjenih kriterijih, niso bile dodatno namensko vzorčene, zato se ugotovitve ne nanašajo na nobeno od teh skupin beguncev.

Vabljenje udeležencev

Obvestilo o začetku izvedbe raziskave je bilo skupaj z vabilom objavljeno na spletni strani NIJZ. Poleg tega je bil v nastanitvene centre za begunce v Logatcu in na Debelem Rtiču posredovan natisnjen plakat s prošnjo za sodelovanje v raziskavi. Da bi zajeli begunce, ki niso uradno registrirani in so nastanjeni v zasebnih nastanitvah v različnih regijah Slovenije, smo k sodelovanju povabili nevladne organizacije (NVO).

Na spletiščih NVO ter v različnih skupinah družabnih omrežij, ki jih Ukrajinci uporabljajo za dostop do novic in informacij (npr. Facebook, Telegram in drugi skupinski kanali za klepete za begunce v Sloveniji), je bil prav tako objavljen spletni plakat s prošnjo za sodelovanje v raziskavi (Priloga 4). Zainteresirani so lahko kliknili na povezavo oz. QR-kodo, ki jih je vodila do preprostega vprašalnika, ustvarjenega s pomočjo LimeSurvey (podatkovno zaščiten platforma, za katero ima SZO polno licenco). Udeležencem je bilo predlagano, naj pustijo svoj kontakt, npr. povezavo na profil na Telegramu, številko WhatsApp ali e-poštni naslov. Udeleženci so prejeli tudi povezavo do obrazca za soglasje, pri čemer so morali pred začetkom intervjuja elektronsko soglašati s pogoji.

Analiza podatkov

Vsi zvočni posnetki intervjujev so bili po varovanih elektronskih kanalih z nedoločljivimi podatki preneseni v bazo SZO. Zvočni posnetki so bili analizirani s postopkom hitre analize, da so se identificirale ključne teme in se je s tem pojavila možnost pravočasnega ukrepanja oz. razvoja intervencij. Ta proces uporablja liste postopkov hitrega ocenjevanja (angl. rapid assessment procedures – RAP [9]) za urejanje podatkov o ugotovitvah fokusnih skupin/poglobljenih intervjujev za analizo iz zvočnih posnetkov namesto bolj tradicionalne metode pretvorbe posnetkov v besedilni format (prepise) za analizo.

Izsledki raziskave in zbrani podatki so last SZO, Regionalnega urada za Evropo. Anonimizirani podatki so bili uporabljeni za pripravo analiz in priporočil za različne deležnike, odločevalce na nacionalni ravni ter raziskovalne projekte. Anonimizirani rezultati so bili dostopni tudi strokovnjakom NIJZ, ki bodo sodelovali pri diseminaciji rezultatov ter pripravi intervencij in priporočil.

Varnost podatkov

Noben osebni podatek udeležencev (ime, datum rojstva, telefonska številka ali drugi kontaktni podatki, naslov, IP ali drugi podatki, ustvarjeni v brskalniku itd.) ni bil povezan s podatki, zbranimi v raziskavi, razen kontaktnih podatkov oseb, ki so se strinjale, da se jih povabi k nadaljnjemu sodelovanju. Vsem udeležencem je bila dodeljena osebna identifikacijska koda, ki so jo strokovnjaki, ki so izvajali intervjuje, lahko povezali z njimi. S temi kodami bo mogoče povezati rezultate prvih intervjujev s ponovnimi, da bomo lahko ocenili in raziskali razvoj in časovno spremembo v dožemanju dostopnosti zdravstvenega sistema. Vsi posnetki in datoteke so bili shranjeni na računalnikih, zaščitenih z geslom. Samo člani raziskovalne skupine so slišali zvočne posnetke in si ogledali transkripte. Vse kopije zvočnih posnetkov bodo izbrisane, ko bosta oba anonimna prepisa zaključena. Podatek o bančnem računu udeleženca je bil shranjen le toliko časa, da je bilo izvedeno nakazilo, nato je bil uničen.

Pri izvedbi raziskave so bili upoštevani vsi veljavni nacionalni zakoni in predpisi o zasebnosti in zaupnosti ter splošna uredba EU o varstvu podatkov (GDPR). Prav tako je raziskava skladna z mednarodnimi etičnimi standardi in kodami za raziskovanje, kot jih določata CASRO in ICC/Esomar. Podatki niso bili uporabljeni za druge namene.

Anonimizirani povzetki ugotovitev in ustrezna priporočila za ukrepanje so bili po končani raziskavi posredovani SZO, ki sodeluje pri odzivanju na begunsko krizo, vključenim partnerskim organizacijam (Uradu za oskrbo in integracijo migrantov) ter lokalnim NVO. Rezultati raziskave so prispevali k načrtovanju ukrepov za izboljšanje dostopa do zdravstvenih storitev in načinov za integracijo beguncev v njihove nove skupnosti ter omogočili preiščeno oblikovanje politik, storitev in komunikacije v zvezi z vplivom na zdravje beguncev in lokalnih skupnosti, ki jih sprejemajo. Kljub omejitvam bo lahko ta hitra kvalitativna raziskava pomembno prispevala k vpogledu v vedenjske, družbene in kulturne dejavnike, ki vplivajo na koriščenje zdravstvenih storitev pri begunski populaciji. Rezultati raziskave oz. ključne ugotovitve so bile sporočene tudi preko medijev.

REZULTATI

Izvedenih je bilo 25 polstrukturiranih intervjujev. Značilnosti udeležencev raziskave:

- 22 žensk; 3 moški.
- 20 oseb, starih od 18 do 49 let; 5 oseb, starejših od 50 let.
- 18 oseb, nastanjenih v zasebnih nastanitvah, ter 7 oseb iz zbirnih centrov.
- 17 oseb, ki skrbijo za druge; 8 oseb, ki niso skrbniki.

Dostop do zdravstvenih storitev

Ključne ugotovitve v sklopu vprašanj glede dostopnosti zdravstvenih storitev so bile:

- Najpogostejša vstopna točka do zdravstvenih storitev je nujna medicinska pomoč. V večini primerov je izkušnja opisana kot pozitivna.
- Glede dostopa do zdravstvenih storitev, ko ne gre za nujno oskrbo, obstaja veliko nejasnosti/zmede. Pogosto lokalna skupnost ali begunci, ki že imajo izkušnje z zdravstvenim sistemom, delijo informacije in pomagajo pri naročanju na termine, npr. pri specialistih (včasih celo delijo svoje zavarovanje).
- Odločitve o rutinski oskrbi so odvisne od tega, ali splošni zdravnik izda napotnico.
- Dostop do osebnega zdravnika ali pediatra je nedosleden, ker je edina dostopna točka nujna pomoč in vsakič je dodeljen drug zdravnik.
- Dostop do rutinske oskrbe je otežen zaradi dolgih čakalnih vrst na preglede.

- Zdravstvene storitve za otroke so brezplačne, vendar brez možnosti obiska pri istem pediatru.
- Nekateri intervjuvanci opisujejo, da jim je bila zavrnjena storitev reševalnega prevoza, da so bili prisiljeni čakati kljub dogovorjenim terminom ali da so potovali v oddaljene bolnišnice.
- Udeleženci iz begunskega zbirnega centra so navedli, da v centru ni zdravnika, prav tako ni zdravniškega pregleda ob prihodu v center.
- Številni intervjuvanci izražajo zaskrbljenost, ker nimajo zdravstvenega zavarovanja, ki bi jim omogočalo dostop do več storitev.

Zaključek: Begunci uporabljajo nujno medicinsko pomoč, ker ni jasno, katere druge storitve rutinske oskrbe lahko dobijo in koliko stanejo. Ker pogosto ne razumejo, kako priti do preventivnih storitev ali rednih zdravstvenih pregledov, se pogosto obrnejo na zasebne klinike, potujejo v Ukrajino ali odlašajo z oskrbo.

Jezik

Ključne ugotovitve v sklopu vprašanj glede jezikovne ovire:

- Jezik je za mnoge ovira pri dogovarjanju za termin zdravstvene storitve.
- Jezik je za mnoge ovira pri komunikaciji z zdravnikom.
- Jezikovna ovira je pogostejša pri starejših od 50 let in beguncih, ki ne govorijo angleško ali slovensko.
- Jezikovne ovire v veliki meri premagajo tako, da govorijo angleško ali poskusijo slovensko, prosijo prijatelje, prostovoljce ali gostitelje za prevod ali pa uporabljajo spletna prevajalska orodja.

Zaključek: Starejši begunci in begunci, ki govorijo samo svoj jezik, potrebujejo dodatno pomoč pri naročanju na zdravstveno storitev oz. pri pregledu.

Ocena kakovosti zdravstvenih storitev

Pozitivna izkušnja z zdravstvenim osebjem povečuje uporabo storitev v zdravstvenem sistemu.

Ključne ugotovitve v sklopu vprašanj glede ocene kakovosti zdravstvenih storitev:

- Udeleženci so omenili naslednje pozitivne izkušnje:
 - osebe z določenimi kroničnimi obolenji, ki zahtevajo stalno zdravljenje (npr. rak, zasvojeni, okuženi z virusom HIV), so bile vključene v slovenski zdravstveni sistem po predpisanem programu brezplačno,
 - visoka kakovost storitev,
 - odnos in prizadevanje zdravnikov za posredovanje pomembnih informacij,
 - prejemanje natisnjenega ali elektronskega povzetka termina, diagnostike in zdravljenja,
 - čistoča prostorov.
- Udeleženci so omenili naslednje negativne izkušnje:
 - zaznali so razlike v količini pozornosti, ki jo namenijo zdravniki beguncem v primerjavi z drugimi pacienti,
 - doživeli so zavrnitev storitve, ker ni bilo jasno, kako prijaviti pacienta v sistem,
 - prejeli so manj storitev od pričakovanih (diagnostika, zdravniški pregledi).
- Nekateri udeleženci so omenili, da je bil kakovostni zdravstveni sistem eden od kriterijev za odločitev, v katero državo so odšli.

Zaključek: Po mnenju večine beguncev je kakovost zdravstvenih storitev, ki so jim bile omogočene, relativno dobra.

Plaćila iz lastnega žepa

Ključne ugotovitve v sklopu vprašanj glede plačila zdravstvenih storitev iz lastnega žepa:

Večina udeležencev je morala nekatere zdravstvene storitve plačati. Med njimi so bile:

- storitve v zasebnih klinikah, ker do njih niso mogli priti prek nujne ali rutinske oskrbe (npr. oftalmologija),
- zobozdravstvene storitve,
- diagnostični postopki: ultrazvok, krvne preiskave,
- zdravila, ki jih ni predpisal zdravnik,
- higienski paketi za invalide.
- Mnoge je prijetno presenetilo, da so večina zdravil na recept, svetovanja in nekatere laboratorijske diagnostike brezplačni.
- Udeleženci z več finančnimi sredstvi se počutijo varnejše v sistemu zdravstvenega varstva, saj lahko storitve, do katerih ne morejo dostopati v državnih bolnišnicah, opravijo v zasebnih klinikah.

Zaključek: Begunci ocenjujejo, da je obseg brezplačnih storitev, ki jim je omogočen, premajhen.

Zobozdravstvene storitve

Ključne ugotovitve v sklopu vprašanj glede zobozdravstvenih storitev:

- Intervjuvance še posebej skrbi vprašanje zobozdravstva. Begunci iz Ukrajine si ne morejo privoščiti cen zobozdravstvenih storitev v Sloveniji. Ne vedo, kako priti do zobozdravstvenih storitev. Nekateri se odločijo za odhod v Ukrajino ali čakanje, čeprav imajo bolečino.
- Zobozdravniki in drugi zdravniki domnevajo, da so ukrajinski begunci v Sloveniji začasno in pogosto nudijo začasne rešitve, in predlagajo, da ljudje rešijo težavo s svojim zdravnikom v Ukrajini.

Zaključek: Begunci ocenjujejo, da so še posebej prikrajšani pri zobozdravstvenih storitvah, ki so zanje v večini plačljive in zato predrage.

Zdravila na recept

Ključne ugotovitve v sklopu vprašanj o zdravilih na recept:

- Udeleženci govorijo o drugačnem pristopu k zdravljenju v Sloveniji, kot so ga navajeni v Ukrajini: v Sloveniji manj pogosto zdravniki predpišejo zdravila in pogosteje ponudijo zdravstvene nasvete za zdrav življenjski slog. Nekateri begunci imajo takšen pristop raje, drugim se zdi nenavaden, saj v Ukrajini tega niso vajeni.
- Zdravila, ki jih predpišejo zdravniki, večinoma prejmejo brezplačno.
- Med lekarniškim sistemoma v Ukrajini in Sloveniji je razlika: v Ukrajini lekarne delajo 24 ur na dan in je veliko zdravil na voljo brez recepta, medtem ko se v Sloveniji lekarne relativno zgodaj zapirajo, večina zdravil je na recept, zdravniki pa zdravila predpisujejo redkeje.
- Včasih se ljudje posvetujejo z zdravniki v Ukrajini in se dogovorijo za nabavo zdravil iz Ukrajine.

Zaključek: Splošno mnenje med begunci je, da v Sloveniji zdravniki redkeje predpisujejo zdravila kot zdravniki v Ukrajini.

Potrebe po informacijah in virih

Ključne ugotovitve v sklopu vprašanj glede potreb po informacijah in virih:

- Udeleženci navajajo pomanjkanje informacij o dostopu do preventivnih storitev, obsegu in stroških zdravstvenih storitev.
- Nekateri so omenili, da so prejeli brošuro, v kateri so razložene razpoložljive storitve in pot do njih.
- Nobeden od udeležencev v raziskavi, ki je starejši od 50 let, ni poročal, da bi prejel informacijo o zdravstvenih storitvah v Sloveniji.
- Begunci se najpogosteje zanašajo na informacije iz neformalnih virov: izkušnje drugih beguncev iz osebnih pogovorov, družbenih medijev, medijskih kanalov.
- Obstaja želja po prejemu dobro strukturiranih informacij iz uradnih virov s praktičnimi napotki.
- Odprte telefonske linije, ki so delovale na začetku izrednih razmer, niso več na voljo.

Zaključek: Begunci so navajali, da so (pre)slabo informirani od uradnih organov, zato si med seboj neformalno izmenjujejo informacije o dostopu do zdravstvenih storitev. Želeli bi si konkretne in praktične napotke.

Duševno zdravje

Ključne ugotovitve v sklopu vprašanj o duševnem zdravju

- Udeleženci raziskave izražajo potrebo po podpori na področju duševnega zdravja, saj se težko soočajo z vojno v Ukrajini in prisilnimi migracijami:
 - Večina ne pozna storitev na področju duševnega zdravja in večina ne ve, kje jih poiskati.
 - Zlasti starejši od 50 let kljub izraženi potrebi po pomoči ne vedo, kam po psihološko pomoč.

- Izražajo povečano potrebo po podpori na področju duševnega zdravja najstnikov.
- Nekateri omenjajo organizacije, kot sta Filantropija in Rdeči križ, kjer je psihološka pomoč brezplačna. Vendar je ta podpora ponujena kot skupinska dejavnost, ki ni bila sprejeta kot pimerne oblika.
- Večina udeležencev pravi, da so se že spopadli s posebej težkim obdobjem in da je pomoč potrebna predvsem nedavno prispelim.

Zaključek: Kljub izraženim potrebam posameznih skupin beguncev po pomoči na področju duševnega zdravja so ocenili, da je bila psihosocialna podpora večinoma nedostopna oz. neustrezna.

Civilna družba

Civilna družba igra ključno vlogo pri reševanju humanitarnih kriz.

Ključne ugotovitve v sklopu vprašanj glede civilne družbe

- Prostovoljci imajo pomembno vlogo pri urejanju dostopa do zdravstvenih storitev, vključno z naročanjem terminov, vožnjo v bolnišnico, zagotavljanjem prevodov in omogočanjem uporabe zdravstvenega zavarovanja.
- Vloga komunikacije s sorodniki, prijatelji in lokalnim prebivalstvom je ključna pri dostopu do informacij o zdravstvenih storitvah v Sloveniji.
- Slovenska filantropija in Rdeči križ sta izvajala integracijske tečaje (ki so zdaj prenehali), ki so vključevali splošne informacije o zdravstveni negi, a niso nudili praktičnih napotkov o tem, kako dostopati do storitev.
- Begunci omenjajo dostop do brezplačnih zdravstvenih storitev v centru Pro bono v Ljubljani, ki je del Slovenske filantropije.

Zaključek: Civilna družba je v veliki meri olajšala dostop do zdravstvenih storitev za begunce.

Predlogi udeležencev

Udeleženci intervjujev so podali predloge, na kakšen način se bi lahko po njihovem mnenju povečala dostopnost zdravstvenih storitev.

- Izvajanje integracijskih tečajev takoj po prihodu v Slovenijo, ki bi pojasnjevali posebnosti zdravstvenega in lekarniškega sistema v Sloveniji ter vsebovali praktične napotke, kako do zdravstvenih storitev.
- Zagotavljanje enostavno dosegljivih informacij o zdravstvenih storitvah, ki so jim na voljo, ki so združene na enem mestu, vključno z naslovi in kontakti zdravnikov, podatkov o tem, ali govorijo ukrajinsko ali rusko.
- Zagotavljanje prevajalskih storitev v zdravstvenih ustanovah, vsaj po telefonu.
- Povečanje obsega preventivnih in zobozdravstvenih storitev za begunce.
- Organizacija prevoza do bolnišnic oz. lokacij zdravnikov.

RAZPRAVA

Številne težave, ki so bile ugotovljene v raziskavi, so najverjetneje posledica razlik med zdravstvenimi sistemi v Ukrajini in Sloveniji. Begunci na primer težko razumejo sistem napotitve na pregled k zdravniku specialistu z napotnico osebnega zdravnika, prav tako težko razumejo izdajo zdravil izključno na recept. Teh razlik v zdravstvenih sistemih seveda ni mogoče spremeniti. So pa za razumevanje razlik za begunce potrebna ciljno usmerjena in prilagojena navodila ter ključne informacije, ki bi jih begunci prejeli na integracijskih tečajih takoj po prihodu.

Druge zaznane težave so posledica pomanjkanja informacij in/ali razumevanja, katere storitve so v Sloveniji za ukrajinske begunce zagotovljene in po kolikšni ceni. V tem kontekstu je podrobna razjasnitev in upravljanje pričakovanj ključnega pomena. Enostavno dostopne informacijske točke (spletišča, brošure, telefonske linije ali posebej temu namenjeni prostori) bi v veliki meri pomagale beguncem. S tem bi se izognili njihovemu razočaranju, napačnim predstavam in morda celo lažnemu občutku manjvrednosti.

Kar nekaj izzivov, ugotovljenih tako v tej kot tudi drugih raziskavah, bi lahko rešili s konkretnimi intervencijami. Glede na to, da kar nekaj obstoječih programov podpore že poteka (na primer različne oblike duševne podpore starejšim in najstnikom ter tistim, ki govorijo samo svoj jezik), bi bila potrebna le njihova prilagoditev ranljivejšim skupinam znotraj populacije beguncev.

Ena od pomembnejših ugotovitev je dejstvo, da se je podpora domačinov, prostovoljcev, NVO in drugih organizacij civilne družbe izkazala za ključno pri spopadanju beguncev z izzivi v državah sprejemnicah. Ob tem je spremljanje morebitne diskriminacije beguncev še vedno relevantno.

Humanitarne krize, ki spremljajo kompleksne okoliščine, kot so konflikti in vojne, prizadenejo milijone ljudi po vsem svetu. Po napovedih mnogih analitikov lahko v bližnji prihodnosti pričakujemo nekatere naravne in okoljske kataklizme, zlome ekonomskih sistemov in nove globalne pandemije. SZO je ocenila, da je v letu 2022 274 milijonov ljudi globalno potrebovalo humanitarno podporo in zaščito. Ta dejstva govorijo, da migracije postajajo vedno bolj naša stalnica. Nova realnost ustvarja nove neenakosti v družbi, ki v senci zdravstvene krize po svetu postajajo vse večje.

Zdravstvene politike so pogosto neuspešne pri zaščiti manjšin in ranljivih skupin, zato vloga javnega zdravja postaja še toliko pomembnejša. S svojimi temeljnimi nalogami, med katerimi so raziskovanje, analiziranje pridobljenih podatkov, ugotavljanje vzrokov, opozarjanje na vrzeli in priprava javnozdravstvenih ukrepov odločevalcem, močno prispeva k zmanjšanju neenakosti in zaščiti človekovih pravic.

Ugotovitve raziskave o oceni potreb in dostopa do zdravstvenih storitev ukrajinskih beguncev v Sloveniji ponujajo dragocene informacije, kako izboljšati dostopnost zdravstvenega varstva, katere so glavne ovire pri tem ter kako jih premostiti. Pričujoča raziskava in njeni rezultati so le del prehojene poti, ki jo moramo narediti, in glavni izziv ostaja, kako ugotovitve prenesti v prakso.

REFERENCE

1. UNHCR - <https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine>
2. TIP - Tailoring Immunization Programmes. WHO Regional office Europe. Dostopno 4.04.2023 na <https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/329448/9789289054492-eng.pdf>
3. WHO Europe. Vaccination and trust - How concerns arise and the role of communication in mitigating crises. World Health Organization, Geneva 2017. Dostopno 4.04.2023 na <https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/343299/WHO-EURO-2017-2908-42666-59448-eng.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
4. Glik DC. Risk communication for public health emergencies. Annu Rev Public Health. 2007;28:33-54. doi: 10.1146/annurev.publhealth.28.021406.144123. PMID: 17222081.
5. Reynolds B, W Seeger M. Crisis and emergency risk communication as an integrative model. J Health Commun. 2005 Jan-Feb;10(1):43-55. doi: 10.1080/10810730590904571. Erratum in: J Health Commun. 2007 Apr-May;12(3):313. PMID: 15764443.
6. Reintjes R, Das E, Klemm C, Richardus JH, KeBler V, Ahmad A. "Pandemic Public Health Paradox": Time Series Analysis of the 2009/10 Influenza A / H1N1 Epidemiology, Media Attention, Risk Perception and Public Reactions in 5 European Countries. PLoS One. 2016 Mar 16;11(3):e0151258. doi: 10.1371/journal.pone.0151258. PMID: 26982071; PMCID: PMC4794201.
7. Betsch, C. How behavioural science data helps mitigate the COVID-19 crisis. Nat Hum Behav 4, 438 (2020). <https://doi.org/10.1038/s41562-020-0866-1>
8. Habersaat KB, Jackson C. Understanding vaccine acceptance and demand-and ways to increase them. Bundesgesundheitsblatt Gesundheitsforschung Gesundheitsschutz. 2020 Jan;63(1):32-39. doi: 10.1007/s00103-019-03063-0. PMID: 31802154; PMCID: PMC6925076.
9. Improving Education Through Assessment, Innovation, and Evaluation. H. Braun, A. Kanjee, E. Bettinger, M. Kremer. 2006 by the American Academy of Arts and Sciences. Dostopno 5.04.2023 na https://www.academia.edu/933887/Using_assessment_to_improve_education_in_developing_nations

Priloga 1. SOGLASJE ZA IZVEDBO RAZISKAVE OD KOMISIJE ZA MEDICINSKO ETIKO

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA ZDRAVJE

Komisija Republike Slovenije za medicinsko etiko

Štefanova ulica 5, 1000 Ljubljana

T: 01 478 69 06, 01 478 69 20
F: 01 251 77 55
E: gp.mz@gov.si, kme.mz@gov.si
www.mz.gov.si

Ada Hočevar Grom, dr. med. spec.
Nacionalni inštitut za javno zdravje
Center za proučevanje in razvoj zdravja
Trubarjeva 2, 1000 Ljubljana
e-naslov: ada.hocevar@niiz.si
Telefon: 01/2441-434

Podpisnik: Božidar: Stefan Voljč
Izdatnik: Republika Slovenija
Številka dokumenta: cc 527c 56 00 00 00 00
Datum podpisa: 12.32, 07.09.2022
Referenčna številka: 0120-231/2022/6

Številka: 0120-231/2022/6
Datum: 7. 9. 2022

Zadeva: Ocena etičnosti raziskave
Zveza: vaša vloga z dne 31. 5. 2022 in dopolnjena vloga z dne 26. 7. 2022

Na Komisiji Republike Slovenije za medicinsko etiko (v nadaljnjem besedilu: KME RS) smo dne 31. 5. 2022 prejeli vlogo za presojo etične ustreznosti raziskave z naslovom »Ocena potreb in dostopa do zdravstvenih storitev ukrajinskih beguncev v Sloveniji (OPUS)«.

Gre za kvalitativno raziskavo, ki bo med ukrajinskimi begunci v Sloveniji ocenila dostopnost in izkušnje z zdravstvenim sistemom ter identificirala ovire s katerimi se pri tem srečujejo.

KME RS je na seji dne 14. junija 2022 obravnavala prejeto vlogo in ugotovila, da je vloga pomanjkljiva, ker ne vsebuje postopkov ukrepanja v primeru odkritja suma kaznivih dejanj (diskriminacija ukrajinskih beguncev ipd.), in ker ni bil posredovan angleški prevod naslova raziskave. Iz navedenih razlogov vas je KME RS pozvala k dopolnitvi ocenjevane vloge. Dopolnitev vloge je KME RS prejela 26. 7. 2022.

Dopolnjeno vlogo je KME RS obravnavala na seji 16. avgusta 2022 in ocenila, da je vloga sedaj popolna ter raziskava etično sprejemljiva. S tem vam za njeno izvedbo izdaja svoje soglasje.

Pri nadaljnjih dopisih v zvezi z raziskavo se obvezno sklicujte na številko tega dopisa.

S spoštovanjem,

dr. Božidar Voljč, dr. med.
predsednik KME RS

Vročiti:
– naslovniku – po e-pošti

Priloga 2. SLOVENSKI PREVOD VODNIKA ZA MODERATORJE IN VPRAŠALNIKA ZA UDELEŽENCE.

PROCES

PRED ZAČETKOM INTERVIJUJA

Zahvalite se udeležencu za njegov čas in sodelovanje.

Preverite, ali je udeleženec prebral Pojasnilo o raziskavi za udeležence.

Vprašajte ga, če ima kakršna koli vprašanja o intervjuju, in odgovorite nanje.

Vprašajte ga, ali se strinja s snemanjem zvoka, in vklopite snemalnik. Če se ne strinja, vljudno končajte intervju, razložite, zakaj je potrebno beleženje zvoka, se zahvalite za njegov čas in mu zaželite vse dobro.

Kopirajte besedilo Obrazca za soglasje v klepet, ga preberite na glas in pridobite njegovo ustno, zvočno posneto soglasje. Prosite ga, naj se pisno strinja tudi v klepetu. Poudarite, da lahko razgovor prekine, kadar koli želi, brez negativnih posledic.

Pomirite ga, da ni pravih ali napačnih odgovorov, res nas zanimajo njegove izkušnje in pogledi, zato naj bo iskren. Poudarite, da ne bo identificiran.

Začnite intervju.

MED POTEKOM INTERVIJUJA

Če bo udeleženec med intervjujem povedal o neprijetni izkušnji, ki bi lahko kazala na eno od oblik diskriminacije, ga najprej pomirite. Pojasnite mu, da ima v skladu s slovensko zakonodajo vsakdo, ki potrebuje pravno pomoč s področja protidiskriminacijskega prava oziroma pravosodja (vse žrtve in ne zgolj državljani Republike Slovenije), pravico, da tovrstna dejanja prijavi pristojnim organom RS.

V skladu z Zakonom o varstvu pred diskriminacijo (<http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZA-K07273>) se lahko prizadeta oseba obrne na Zagovornika načela enakosti, ki je osrednji državni organ za preprečevanje diskriminacije in spodbujanje enakosti v Sloveniji (<https://www.zagovornik.si/>).

Postopek podaje predloga za obravnavo diskriminacije je opisan na spletni strani Zagovornika načela enakosti <https://www.zagovornik.si/oddaj-predlog-za-obravnavo-diskriminacije/>, ki je dostopna tudi v angleškem, madžarskem in italijanskem jeziku. Prijava se lahko poda tudi anonimno.

Če bo udeleženec želel, se mu pri prijavi lahko ponudi pomoč članov raziskovalne ekipe v Sloveniji.

Nato nadaljujte z intervjujem.

Če bo udeleženec med intervjujem povedal o neprijetni izkušnji, ki bi lahko kazala na sum kaznivega dejanja (mu je bila s kaznivim dejanjem prekršena ali ogrožena osebna ali premoženjska pravica, pri čemer je utrpel škodo, vključno s fizičnimi, duševnimi ali čustvenimi posledicami ali ekonomsko izgubo), ga najprej pomirite. Pojasnite mu, da so pravice žrtev kaznivih dejanj (vseh žrtev in ne zgolj državljanov Republike Slovenije) urejene tako na ravni Evropske unije (EU) kot tudi na ravni njenih držav članic. Tako se v skladu z zavezujočo evropsko ter veljavno slovensko zakonodajo tovrstna kazniva dejanja v Sloveniji prijavi pristojnim organom.

V skladu z Zakonom o kazenskem postopku se lahko prijavi kaznivo dejanje oziroma poda ovadba državnemu tožilcu ali policiji. Ta jo mora sprejeti in poslati pristojnemu državnemu tožilcu v skladu s Pravosodnim sistemom RS. Postopek je opisan na <https://www.gov.si/teme/pravice-zrtev-kaznivih-dejanj/>.

Če bo udeleženec želel, se mu pri prijavi lahko ponudi pomoč članov raziskovalne ekipe v Sloveniji.

Nato poskusite nadaljevati intervju.

NA KONCU INTERVJUJA

Ponovno se zahvalite.

Udeleženca vprašajte, ali bi želel dobiti informacije o razpoložljivih zdravstvenih storitvah (če to še ni bilo zagotovljeno med intervjujem). Če je odgovor pritrdilen, jim zagotovite podatke (Priloga 4).

Udeleženca vprašajte, ali želi prejeti rezultate raziskave. Če je odgovor pritrdilen, prosite za e-poštni naslov ali drug kontaktni podatek, ki ga želite uporabiti za to.

Udeleženca vprašajte, ali se strinja, da se z njim ponovno vzpostavi stik čez 1–3 mesece za ponovni intervju. Če je odgovor pritrdilen, prosite za e-poštni naslov ali drug kontaktni podatek, da ga lahko vodja raziskave povabi. Obvestite udeleženca, da bo imel dostop do teh informacij samo vodja raziskave, nobena druga oseba z njim ne bo stopala v stik iz kakršnega koli drugega razloga.

Vprašajte udeleženca, če ima še kakšna vprašanja (za odgovore ali povezave do dodatnih informacij glejte seznam vprašanj in odgovorov).

Udeležencu zaželite vse dobro in zaprite spletno platformo. Shranite zvočno kodiranje v mapo, zaščiteno z dostopom.

1. UVODNO VPRAŠANJE

Povejte, prosim, kje trenutno bivate?

Namigi:

- Ste v uradnem zbirnem centru, s prijatelji/družino ali v najetem objektu? Ali kje drugje?
- Ali ste trenutno sami ali z vami prebivajo kateri koli družinski člani ali druge osebe?

Radi bi slišali vaše poglede glede na potrebe po zdravstvenih storitvah in morebitne izkušnje z zdravstvenimi storitvami, ki ste jih imeli do sedaj v Sloveniji. Če ste skrbnik otroka ali starejše osebe, pri odgovoru pomislite tudi na te osebe.

2. POTREBE PO ZDRAVSTVENIH STORITVAH (Vedenje v modelu COM-B)

Povejte, prosim, kakšne so vaše trenutne potrebe po zdravstvenih storitvah? Odgovorite zase in za tiste, za katere skrbite.

Kako pogosto običajno koristite zdravstvene storitve? Bi radi povedali, kaj je običajno razlog, da obiščete zdravstveno ustanovo?

Ali ste se v zadnjem mesecu obrnili po kakšno zdravstveno pomoč v Sloveniji?

Ali ste ob prihodu v Slovenijo opravili zdravstveni pregled? Predlagana sprememba: Ali so vam ob prihodu v Slovenijo ponudili zdravstveni pregled? Če so, ste sprejeli? Zakaj da ali ne?

Ali trenutno potrebujete kakršne koli preventivne storitve? (namig: cepljenje, zdravstveni pregled, posvetovanje o nosečnosti, drugo)

Ali trenutno potrebujete zdravljenje ali oskrbo? (namig: zdravilo za kronične bolezni ali druga stanja, zdravila za bolezni, povezane z duševnim zdravjem, drugo)

Ali potrebujete kakšne podporne informacije, kot so informacije o zdravstvenih storitvah, informacije v ukrajinskem jeziku ali drugo?

Pogovorimo se zdaj o tem, kaj vam pomaga ali vas ovira pri dostopu do zdravstvenih storitev v Sloveniji.

3. ZNANJE O ZDRAVSTVENIH POTREBAH IN STORITVAH V SLOVENIJI (Zmogljivost v COM-B)

Prosim, povejte mi, kaj veste o zdravstvenih storitvah v Sloveniji:

Ali veste, ali so vam na voljo zdravstvene storitve?

Ali veste, kam se obrniti po zdravstvene storitve v ... (naslov, kraj)?

Ali veste, da so določene zdravstvene storitve brezplačne?

Ali ste prepričani, da imate dovolj informacij o dostopu do zdravstvenih storitev zase in za tiste, za katere skrbite?

Namigi:

- Ni vam treba posredovati informacij o vaših posebnih zdravstvenih potrebah ali težavah; vendar bom omenil nekaj možnih področij, ki vam bodo pomagala razmisliti o tem vprašanju:
- V zvezi s preventivo, kot je cepljenje?
- V zvezi z zdravlili ali drugim zdravljenjem katere koli kronične bolezni, ki jo imate, kot so sladkorna bolezen, rak, bolezni srca in ožilja, tuberkuloza, HIV ali drugo?
- Povezane s kakršnimi koli boleznimi, povezanimi z duševnim zdravjem?
- V zvezi s katerim koli drugim zdravstvenim stanjem, ki ga trenutno doživljate?

Zdaj bi rad slišal vaše mnenje o informacijah, povezanih z zdravjem.

Katere vire informacij trenutno uporabljate za pridobivanje informacij v zvezi z zdravjem? Zakaj te?

Katerim virom informacij zaupate?

Ali menite, da dobite dovolj informacij o zdravstvenih storitvah v Sloveniji?

O čem bi radi izvedeli več?

4. POGLEDI NA POTREBE IN STORITVE V SISTEMU ZDRAVSTVENEGA VARSTVA (Motivacija v COM-B)

Ali je za vas v tem trenutku iskanje zdravstvene oskrbe in storitev prioritarno?

Zakaj da/ne?

Ali bi se počutili varno in samozavestno, če bi poiskali zdravstvene storitve v Sloveniji, ko bi jih potrebovali?

Ali zaupate zdravstvenim delavcem v Sloveniji?

Ali imate (druge) pomisleke glede iskanja zdravstvenih storitev v Sloveniji?

Katere? Zakaj tako mislite?

Namigi:

- Kje ste izvedeli o tem?
- Ali temeljijo na preteklih izkušnjah? Povejte mi o tem.
- Ali imate še kakšne skrbi?
- Kaj vas lahko pomiri glede teh pomislekov?

Namigi:

- Katere informacije ali podpora bi vam bile v pomoč?
- Od koga?
- Potrebujete še kaj?

5. DOSTOP DO ZDRAVSTVENIH STORITEV (fizična priložnost v COM-B)

Prosim, povejte mi, kako priročno je za vas dostopati do zdravstvenih storitev v Sloveniji:

Ali ste prejeli kakšne pisne ali ustne informacije o zdravstvenih storitvah, ki so na voljo? Od koga?

Ali ste prejeli kakšno spodbudo za iskanje zdravstvenih storitev v Sloveniji? Od koga?

Opomba za moderatorja: Če udeleženec ne pozna zdravstvenih storitev, ki so na voljo v Sloveniji (glejte razdelek 3 zgoraj), preskočite naslednjih 6 vprašanj.

Ali je lokacija zdravstvenih storitev za vas ugodna glede na vaše trenutno prebivališče v Sloveniji?

Kako to vpliva na vas? Kaj bi vam pomagalo do zdravstvenih storitev, ki jih potrebujete?

Kako vam ustreza odpiralni čas v teh zdravstvenih ustanovah?

Zdaj bi rad vprašal, ali ste doživeli kaj pozitivnega ali negativnega v zvezi z zdravstvenimi storitvami v Sloveniji?

Opomba za moderatorja: Če udeleženec nima izkušenj z zdravstvenimi storitvami v Sloveniji, pojdite neposredno na razdelek 6.

Kakšna je bila vaša splošna izkušnja – pozitivna ali negativna? Kako je to vplivalo na vas?

Ali ste dobili zdravstvene storitve, ki ste jih potrebovali? Zakaj ne?

Ali so bili za vas kakšni finančni stroški? Povejte o tem.

Ali ste dobili kakšno pisno gradivo? Če da, kateri so bili ti materiali? Kaj si mislite o njih?

Ali ste lahko dobro komunicirali z zdravstvenimi delavci? Povejte mi več o tem.

Namigi:

- V katerem jeziku ste se sporazumevali? Je bilo to enostavno ali težko? Ali ste doživeli kakšne kulturne razlike ali podobnosti s tem, kar doživljate doma?
- Ali so vas zdravstveni delavci poslušali, bili pozorni?
- Ali se vam je zdelo, da so pravilno odgovorili na vaša vprašanja? Zakaj ne?
- Bi radi povedali še kaj o svoji interakciji z zdravstvenimi delavci?

6. VLOGA DRUGIH LJUDI (Družbena priložnost v COM-B)

Ali ste se z družino in prijatelji pogovarjali o zdravstvenih storitvah v Sloveniji?

Kaj so rekli?

Kako pomembna so za vas njihova stališča? Zakaj je tako?

Ali ste se o zdravstvenih storitvah v Sloveniji pogovarjali z drugimi ljudmi, ki ste jih srečali v Sloveniji?

Namigi:

- s prijatelji,
- z drugimi begunci,
- z lokalno skupnostjo ali prostovoljci, nevladnimi organizacijami,
- z lokalnimi oblastmi,
- z zdravstvenimi delavci,
- z UNHCR (Urad visokega komisarja Združenih narodov za begunce), Rdeči križ, Karitas, UNICEF, SZO?

Kaj so rekli?

Ali veste, ali iščejo zdravstvene storitve v Sloveniji?

Kako pomembna so za vas njihova stališča? Zakaj je tako?

Ali lahko pri dostopu do zdravstvenih storitev v Sloveniji pridobite podporo od kogar koli drugega?

Namigi:

- od prijateljev, družine,
- od drugih beguncev,
- od lokalne skupnosti ali prostovoljcev, nevladnih organizacij,
- od lokalnih oblasti,
- od zdravstvenih delavcev,
- od UNHCR (Urada visokega komisarja Združenih narodov za begunce), Rdečega križa, Karitasa, UNICEF, SZO?

Kako vas podpirajo?

Kako pomembna je za vas njihova podpora?

Kaj bi lahko oni storili, da bi vas (še bolj) podprli pri dostopu do zdravstvenih storitev v Sloveniji?

7. IDEJE ZA PODPORO BEGUNCEM ZA DOSTOP DO ZDRAVSTVENIH STORITEV V SLOVENIJI

Kateri je, po vašem mnenju, najpomembnejši ukrep, ki se mora zgoditi za podporo ukrajinskim beguncem v Sloveniji pri koriščenju zdravstvenih storitev, ki jih potrebujejo?

8. ZADNJA VPRAŠANJA

Ali mi želite še kaj povedati, preden končamo?

Z vami bom delil nekaj informacij o tem, kje v Sloveniji lahko poiščete zdravstveno pomoč. Prosim, da mi sporočite, če ne želite prejemati teh informacij.

KONEC INTERVJUJA

Priloga 3. POJASNILO ZAGOVORNIKA NAČELA ENAKOSTI.

REPUBLIKA SLOVENIJA
ZAGOVORNIK NAČELA ENAKOSTI

Železna cesta 16, 1000 Ljubljana
T: 080 81 80
E: gp@zagovornik-rs.si

Nacionalni inštitut za javno zdravje
Center za proučevanje in razvoj zdravja
Trubarjeva 2, 1000 Ljubljana, Slovenija
E: Victoria.Zakrajsek@nijz.si

Številka: 0702-126/2022/2
Datum: 19. 7. 2022

Zadeva: Pojasnilo Zagovornika načela enakosti

Spoštovani,

Zagovornik načela enakosti (v nadaljevanju: Zagovornik) je dne 18. 7. 2022 prejel vaše e-sporočilo, s katerim se na Zagovornika obračate v iskanju rešitve ali usmeritve v zvezi z raziskavo, ki se pripravlja na NIJZ na področju beguncev iz Ukrajine.

Pojasnjujete, da gre za kvalitativno raziskavo, ki bo med ukrajinskimi begunci v Sloveniji ocenila dostopnost in izkušnje z zdravstvenim sistemom ter identificirala ovire s katerimi se pri tem srečujejo. Raziskava bo potekala pod okriljem in z metodologijo Svetovne zdravstvene organizacije (SZO) v več evropskih državah, se pa že izvaja v Romuniji. Potekala bo s prostovoljnim sodelovanjem oseb prek spletnih video platform z uporabo vprašalnika. Za izvedbo intervjujev in analizo podatkov je odgovorna SZO, ki je za te namene pooblastila ukrajinsko raziskovalno agencijo Research Bureau Sociologist.

Za odobritev izvedbe te raziskave ste na Komisijo za medicinsko etiko poslali vlogo, ki so jo vam jo vrnili s prošnjo za dopolnitev. V vlogi morate namreč navesti postopek ukrepanja v primeru, če tekom intervjujev anketiranci razkrijejo, da so doživeli primere suma kaznivih dejanj (diskriminacijo in podobno).

Sprašujete, ali obstaja v Sloveniji sistemska ureditev ukrepanja v primeru diskriminatornega ravnanja z begunci (neka ustaljena praksa oz. postopek prijav, katerim institucijam, na kakšen način). Te informacije morate vnesti v vlogo na KME kot tudi posredovati raziskovalcem, ki bodo neposredno izvajali intervjuje. Vodja raziskave na SZO je vam odgovorila, da podobnih primerov v Romuniji, kjer raziskava že poteka, niso imeli in pri nas bodo ravnali v skladu s slovensko zakonodajo.

Zagovornika prosite, če vas lahko usmeri na koga se lahko obrnete s tem vprašanjem oz. sprašujete ali je že imel primere podobnih dejanj in kako je ukrepal.

*

Uvodoma pojasnjujemo, da je bil s sprejemom Zakona o varstvu pred diskriminacijo (Uradni list RS, št. 33/16 in 21/18 – ZNOrg) ustanovljen državni organ – Zagovornik načela enakosti kot osrednji državni organ za preprečevanje diskriminacije in spodbujanje enakosti.

Zagovornik ima številne naloge in pooblastila določene v 21. členu Zakona o varstvu pred diskriminacijo, nanj pa se lahko obrne vsakdo, ki potrebuje pravno pomoč s področja protidiskriminacijskega prava ter tudi vse žrtve diskriminacije in ne zgolj državljani Republike Slovenije, ki želijo diskriminatorna ravnanja prijaviti. Pojasnjujemo torej, da se lahko na Zagovornika obrnejo tudi begunci, ki so bili žrtve diskriminacije. Več o njegovih pristojnostih lahko preberete na spletni strani: <https://www.zagovornik.si/>, ki je dostopna tudi v angleškem, madžarskem in italijanskem jeziku. Poseben državni organ ali služba, ki bi ukrepala zgolj v primeru diskriminatornega ravnanja z begunci, ne obstaja, ampak te naloge opravlja Zagovornik ne glede na narodnost ali državljanstvo posameznikov. Ključno je zgolj to, da se diskriminacija dogaja na ozemlju Republike Slovenije. Kontaktni podatki Zagovornika so naslednji:

Zagovornik načela enakosti
Železna cesta 16
1000 Ljubljana
E: gp@zagovornik-rs.si

Za begunce tudi ne obstaja poseben (ločen) režim ali sistemska ureditev ukrepanja v primeru, da so begunci žrtve kaznivih dejanj. V primeru, da begunec v raziskavi poroča o tem, da je bil žrtev kazniviga dejanja, je treba podati ovadbo na pristojno državno tožilstvo tako kot v primeru državljanov. Več o pravicah žrtev v kazenskih postopkih si lahko preberete na spletni strani: <https://www.gov.si teme/pravice-zrtev-kaznivih-dejanj/>, če pa potrebujete še dodatna pojasnila, pa predlagamo, da se obrnete na Ministrstvo za pravosodje.

V primeru kakršnihkoli dodatnih vprašanj smo na voljo na telefonski št. 080 81 80 (dosegljivi smo vsak dan med 10:00 in 12:00 uro ter ob sredah od 15:00 do 18:00), na e-naslovu: gp@zagovornik-rs.si ali na naslovu: Zagovornik načela enakosti, Železna cesta 16, 1000 Ljubljana.

Lepo pozdravljeni,

Pripravila:
Sergeja Oštir
Samostojna Svetovalka Zagovornika

Dr. Neža Kogovšek Šalomon
Vodja oddelka za ugotavljanje
diskriminacije in zagovorništvo

Poslano:
- naslovníku (e-pošta),
- zbirka dok. gradiva.

Priloga 4. SPLETNI PLAKAT Z VABILOM ZA SODELOVANJE V RAZISKAVI

Nacionalni inštitut
za javno zdravje

Допоможіть покращити доступ до медичних послуг для українських біженців у Словенії!

Всесвітня організація охорони здоров'я разом із Словенським національним інститутом громадського здоров'я (NIJZ) хотіли б поговорити з вами про ваш позитивний і негативний досвід, пов'язаний із медичною допомогою в Словенії.

Ми запрошуємо вас взяти участь в інтерв'ю та допомогти нам зрозуміти ваші потреби та перешкоди у використанні медичних послуг у Словенії.

Ваша участь абсолютно добровільна та анонімна.

Ваші персональні дані будуть у цілковитій безпеці та не будуть використані для інших цілей.

Якщо ви зацікавлені в участі в інтерв'ю, натисніть на це **посилання** або наведіть камеру мобільного телефону на цей qr-код.

Ми хочемо почути твою історію:

- ХТО:** Вам 18 років або більше, Ви покинули Україну через війну та перебуваєте у Словенії щонайменше два тижні
- ЩО:** Можливість поговорити з українськими дослідниками про потреби в галузі охорони здоров'я та доступ до медичних послуг у Словенії
- ЧОМУ:** Допоможіть Всесвітній організації охорони здоров'я та уряду Словенії покращити доступ до медичних послуг для українців, які проживають тут.
- ДЕ:** Zoom або інша онлайн-платформа
- КОЛИ:** Зараз
- ЯК:** Дайте відповідь на це **коротке опитування** та залиште нам свою контактну інформацію, щоб наші дослідники могли зв'язатися з вами

Nacionalni inštitut
za javno zdravje

Nacionalni inštitut za javno zdravje
Trubarjeva 2, 1000 Ljubljana
Telefon: + 386 1 2441 400
E-pošta: info@nijz.si
Spletna stran: <https://www.nijz.si/>

Priloga 5. PRIVOLITVENI OBRAZEC

Povezava na obrazec za sodelovanje v raziskavi bo med intervjujem udeležencem posredovana udeležencem v klepetalnici, moderatorji pa ga bodo pred intervjuji glasno prebrali.

Hvala za sodelovanje v tej raziskavi. Ta raziskava se nanaša na zdravstvene storitve za Ukrajince, ki trenutno živijo zunaj svoje države. Intervju bo trajal približno 45 minut. Postavili vam bomo vprašanja v zvezi z vašimi izkušnjami in mnenjem o dostopu do zdravstvenih storitev v Sloveniji. Intervju bo potekal po spletu. Raziskava se izvaja, da bi izboljšali zagotavljanje zdravstvenih storitev Ukrajincem v državah, kamor so razseljeni. Vaši odgovori so bili uporabljeni izključno v znanstvene namene in za pomoč pri izboljšanju razmer za Ukrajince v teh državah.

Raziskavo financira in izvaja Svetovna zdravstvena organizacija.

S sodelovanjem v raziskavi pristanete, da ste seznanjeni s spodnjimi informacijami, da ste jih razumeli in se z njimi strinjate.

Za kaj gre pri tem projektu in ali moram sodelovati?

Namen raziskave je informiranje o ukrepih za podporo Ukrajincem, ki zaradi vojne živijo v drugih državah. Informacije, zbrane s tem intervjujem, so pomembne za uvajanje ukrepov na področju zdravstva, zdravstvenih politik in komunikacij. Sodelujejo lahko Ukrajinci, ki so zapustili Ukrajino po 24. februarju, so bili v drugi državi vsaj 2 tedna in so starejši od 18 let. Udeležba je v celoti prostovoljna.

Kakšne so koristi in tveganja sodelovanja?

Za svojo udeležbo boste prejeli 650 UAH. Sodelovanje v intervjuju vam bo morda koristilo, če boste imeli priložnost deliti pomisleke in izkušnje ter postavljati vprašanja, ki bodo vplivala na ukrepe, sprejete za podporo Ukrajincem v Sloveniji. Udeležba v razgovoru za vas ne predstavlja nobenih predvidljivih tveganj, razen časa, porabljenega za intervju, in morebitnega nelagodja pri pogovoru o vidikih vaše trenutne situacije. Če se počutite neprijetno in želite zapustiti raziskavo, lahko to storite kadarkoli in brez posledic.

Kaj bomo vprašali in kaj se bo zgodilo z informacijami, ki nam jih posredujete?

Moderator vam bo zastavil vprašanja o vaših potrebah po zdravstvenih storitvah, o tem, kaj veste o zdravstvenih storitvah v Sloveniji, o čem ste slišali in vaših izkušnjah z zdravstvenim sistemom. To ni izpit. Naloga raziskovalne skupine je, da se seznanijo z vašimi izkušnjami in mnenji. Ni napačnih mnenj in ni vam treba deliti ničesar, česar ne želite. Vse, kar je povedano v tem intervjuju, bo ostalo tajno in ne bo razkrito zunaj raziskovalne skupine. Vaša stališča bodo anonimno povzeta, preden jih bomo delili s SZO.

Intervju bo posnet (samo zvočno), zapiski pa bodo narejeni samo za raziskovalne namene. Osebni podatki, ki bi vas lahko identificirali, ne bodo zabeleženi in ne bodo vključeni v poročilo. Iz vaših odgovorov vas ne bo mogoče individualno identificirati. Deljene bodo samo anonimne informacije, in to samo z ustreznimi raziskovalci in vladnimi agencijami. To študijo sta odobrila Odbor za etično presojo SZO in Komisija Republike Slovenije za medicinsko etiko.

Nadaljnje informacije:

Vaši odgovori bodo obravnavani v skladu z določili Evropske uredbe o varstvu podatkov (GDPR EU). Vaše sodelovanje v raziskavi je prostovoljno in jo lahko kadar koli prekinete brez navedbe razloga.

Upoštevajte, da lahko kadar koli prenehate sodelovati v razgovoru. Za to ne boste kaznovani in ne bo vplivalo na storitve (zdravstvene ali druge), ki jih prejimate.

Sodelovanje v raziskavi vas ne izpostavlja pomembnemu tveganju.

Zakaj zbiramo in uporabljamo vaše odgovore?

Ko bo posnetek prepisan, bo izbrisan. Anonimizirani prepis bo zaščiten, tako da bo shranjen na računalniku, zaščitenem z geslom. Dostop do njega bodo imeli samo posamezniki v raziskovalni skupini. Anonimni prepis bo shranjen na ločenem trdem disku največ 5 let in se lahko uporablja za raziskave in poučevanje v prihodnosti.

Pomisleki

Če ste zaskrbljeni zaradi te raziskave ali načina uporabe vaših odgovorov ali če se želite obrniti na nas glede svojih pravic, vam bom z veseljem posredoval ustrezne kontaktne podatke.

(Stopite v stik z Martho Scherzer, ki je odgovorna za raziskovalni projekt na SZO: scherzerm@who.int ali Ado Hočevnar Grom, ki je odgovorna za raziskovalni projekt na NIJZ v Sloveniji: ada.hocevar@nijz.si).

Soglasje

Prosimo vas za soglasje glede nekaterih posebnih postavk. Navedite, ali se strinjate z naslednjim:

Vaše sodelovanje je popolnoma prostovoljno.

Soglašate, da se vaši odgovori zvočno posnamejo.

Vsi vaši odgovori bodo uporabljeni za znanstvene raziskave za izboljšanje dostopa in uporabe zdravstvenih storitev za Ukrajince, ki trenutno živijo v drugih državah.

Vaši odgovori bodo varno shranjeni, osebni podatki pa ne, tako da bodo vaši odgovori popolnoma anonimni.

Vaši odgovori, zbrani v tej raziskavi, bodo anonimno posredovani ustreznim raziskovalcem in vladnim agencijam.

Tudi če sodelujete v raziskavi, lahko svoje odgovore pozneje umaknete iz raziskave, če se tako odločite.

Strinjate se z vključitvijo svojih odgovorov v analizo v skladu s tukaj navedenimi informacijami.

Zavedate se, da bodo analiza in morda nekateri vaši odgovori objavljeni v anonimni obliki za spodbujanje transparentnosti v znanosti.

Se strinjate s tem?

Na koncu intervjuja vas bomo vprašali, ali bi se želeli udeležiti nadaljnega intervjuja za pogovor o istih temah čez 1–3 mesece. To nam bo pomagalo razumeti, ali so se vaše izkušnje z zdravstvenimi storitvami s časom spremenile. Če se strinjate, vas bomo prosili, da navedete telefonsko številko ali e-poštni naslov, kjer vas lahko povabimo. SZO bo te kontaktne podatke varno shranila in dostop do njih bodo imeli samo člani raziskovalne skupine. Kljub sodelovanju v tem prvem intervjuju se niste dolžni strinjati z nadaljnjim intervjuvanjem.